

DEN SMALLE BOG

Digitalt kulturtidsskrift. Redigeret af Jakob Brønnum. 5. årgang. ISSN: 2446-0079

Hvem er det, der skriver?

Forfattere i Den smalle bog

Læs Den smalle bog fast

Kontakt og kolofon

Le Guins Manifest

URSULA K. LE GUIN
"BÆREPOSETEORIEN OM
FIKTION" Oversat af Karsten Sand
Iversen Forlaget Virkelig og
Laboratorium for Æstetik og Økologi
1...

Find rundt i Den smalle bog

Den smalle bog er et tidsskrift for boganmeldelser og bringer desuden andre litterære læsninger, klummer, skønlitterære og essayistiske originaltekster

Midt på siden står det seneste indlæg. Øverst i højrespalten og øverst i venstrespalten står de foregående indlæg. Længere nede i højrespalten kan man læse tidsskriftets kronologisk og man kan klikke sig ind på tidsskriftets forskellige stofgrupper. Længere ned i venstrespalten er nogle af de mest læste, tidligere indlæg fremhævet. Længere nede er forskellige relevante links. Øverst på siden kan man se, hvem der skriver på Den smalle bog og hvem de skriver om.

Links til digitale tidsskrifter mm.

- The Lit Hub - The Best Of The Literary Internet
- The Public Domain Review

Steinbeck-tema i Den smalle bog

- Læs Egil Hvid-Olsens introduktioner til ni af hovedværkerne

søndag den 10. maj 2020

Epidemiens klassiske litteratur: To eksempler

Daniel Defoe: "Pestens år", Hoff & Poulsen 2019, 270 sider, 299,95 kr.

Martin Luther: "Hvordan man skal forholde sig ved epidemier", oversat og tilrettelagt af Finn B. Andersen, Books on Demand 2020, 43 sider, 79 kr.

Af Egil Hvid-Olsen

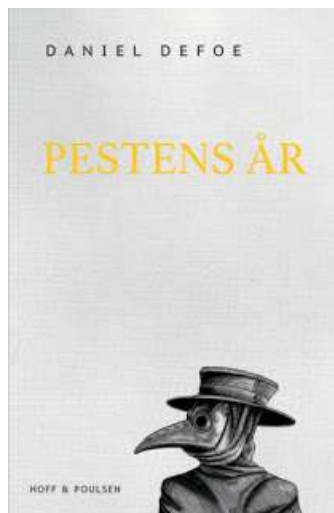
Det kan synes usmageligt – som en svælgen i sygdom og død – at læse bøger om pest i denne tid, hvor verden kæmper mod coronasmitten. Jeg havde dog modtaget et anmeldereksemplar af "Pestens år", inden sygdommen for alvor begyndte at sprede sig, så jeg følte mig forpligtet til at læse den. Det viste sig ikke at være så tosset, for den nuværende krise sættes i perspektiv, når man læser en beskrivelse af tidligere tiders næsten totale magtesløshed over for pandemier. Samtidig gav den mig lyst til at gå endnu længere tilbage i tiden og undersøge Martin Luthers syn på, hvordan man skal forholde sig, når en epidemi raserer. Hans lille korte skrift herom udkom i dansk oversættelse, umiddelbart inden coronapandemien brød ud.

Forfatteronkel og -nevø

Forlaget Hoff & Poulsen udgiver moderne og klassisk skønlitteratur. Om "Pestens år" er skønlitteratur kan dog diskuteres. Den er skrevet af "Robinson Crusoe"s forfatter, Daniel Defoe, i 1722, men udfolder sig snarere som en lægmands redegørelse for pestens hærgen i London tilbage i 1665. På det tidspunkt var Defoe i fem års alderen, hvilket taler for, at bogen bør klassificeres som skønlitteratur, for en femårig kan umuligt huske så meget, som der redegøres for i bogen. Dog er det ikke det rene opspind, bogen udfolder. Den engelske originaltitel er "A Journal of the Plague Year", og den er netop udformet som en journal.

Fortælleren gennemgår minutiøst og med inddragelse af en række opgørelser pestens bevægelser og vækst gennem Londons bydele, samtidig med at han redegør for forskellige temaer, såsom hvordan man forsøgte at hindre smitte, hvordan byens indbyggere blev forsynet med madvarer, hvordan man begravede det store antal døde, hvordan udenrigshandlen led skade og hvordan store dele af befolkningen glemte at passe på smittefaren, da dødeligheden faldt hen mod epidemiens slutning. Teksten er ubrudt gennem 251 sider. Der findes ingen kapitelopdeling, ingen overskrifter og markering af temaskift, hvilket gør læsningen lidt tung. Desuden kan de samme temaer godt blive behandlet flere gange med en smule gentagelse til følge. Imidlertid synes dette at have sin forklaring.

I hvert fald tyder noget på, at "Pestens år" rent faktisk er, hvad den giver sig ud for at være: En redegørelse for hvad der skete i London, da pesten rasede i byen. En journal, der måske kun er bearbejdet, men ikke

Få en mail, når Den smalle bog udkommer

Email address... Submit

Få en mail når Den smalle bog udkommer

Email address... Submit

Op bag månens ansigt

Få en mail, når Den smalle bog udkommer

Email address... Submit

Slå op i Den smalle bog

Søg

DE SMALLE BØGER - Klik og se mere

- ▼ 2020 (25)
 - ▶ juli (4)
 - ▶ juni (5)
 - ▼ maj (3)
 - Længslens vindue
 - Adakdejsan, simbira, gastir
 - Epidemiens klassiske litteratur: To eksempler
 - ▶ april (2)
 - ▶ marts (4)
 - ▶ februar (3)
 - ▶ januar (4)
- ▶ 2019 (49)
- ▶ 2018 (43)
- ▶ 2017 (36)
- ▶ 2016 (34)

Den smalle bogs stofgrupper. "Lyrik", "Prosa" og "Essay" er

oprindeligt skrevet af Daniel Defoe. Forfatteren underskriver sig da også til sidst med initialerne H.F. I oversættelsen Hans-Jørgen Birkmoses fine lille forord oplyses det, at Defoes onkel, der har en del til fælles med fortælleren, hed Henry Foe, og derfor kan være den person, som teksten oprindeligt stammer fra.

Selvom der er påvist enkelte faktuelle fejl i manuskriptet, kan tekstens grundstamme altså godt være forfattet af Henry Foe, hvorefter Daniel Defoe har bearbejdet den til udgivelse, som en slags advarsel til sin samtid, hvis en ny epidemi brød ud.

Mikroskopiske drager, slanger og djævl

Fortælleren har et ortodokst syn på, hvorfor pesten er brudt ud. Han anser det for at være en parallel til de gammeltestamentlige historier, hvor Gud straffer israelitterne eller andre befolkninger med vidt forskellige midler, blandt andet pest. Om hoffet skriver han, at ”man uden at være ubarmhjertig kunne sige, at deres himmelråbende laster havde været en stærkt medvirkende årsag til, at hele landet blev ramt af denne frygtelige straf” (s. 29). Derfor undrer han sig også over, at ingen i kongefamilien blev ramt af pesten.

Forfatteren er tydeligt tilpas med, at man ”flokkedes i kirker og til bønnemøder, der var så propfyldte, at det ofte var umuligt at komme til, ja, at man ikke engang kunne nå frem til dørene i de største kirker” (s. 42). I vore coronatider er det, han fandt behag i dengang, udtryk for det glade vanvid og en uforsigtig intensivering af smittefaren. Alligevel findes der i bogen en vis forståelse for, hvordan sygdommen spredtes: ”...ulykken forværredes på grund af smitte; det vil sige via bestemte dampe eller dunster, som lægerne kalder effluvia, fra ånde eller sved eller stanken fra de syges sår eller på en eller anden måde måske, som end ikke lægerne forstår, og denne effluvia påvirkede de raske, som kom inden for en given afstand af de syge, trængte øjeblikkeligt ind i disse menneskers vitale organer, fik straks deres blod til at gære og irritere deres livsånder så meget, som man kunne konstatere – og disse nyligt smittede mennesker overførte på samme måde sygdommen til andre” (s. 89). Dog afvises en forestilling, der ellers minder en del om virkelighedens bakterier og vira: ”Jeg har hørt, at andre mente, man måske kunne skelne pesten, hvis en person åndede på et stykke glas, hvor man i kondensen ville kunne se levende væsner i et mikroskop, uhyrlige og skrækindjagende skabninger som drager, slanger og djævl, gyselige syn. Men det tillader jeg mig at tvivle stærkt om, og vi havde ingen mikroskoper dengang, så vidt jeg husker, så man kunne foretage eksperimentet” (s. 219).

Ros til sundhedssystemet

Forfatteren roser flere gange bystyret for den måde, hvorpå man forsøgte at hjælpe de fattige og de syge. Ganske vist kritiserer han, at man låste hele familier inde, selvom kun få var smittet, men han taler med stor taknemmelighed om de personer, der plejede og trøstede de syge. Over 300 år senere glæder man sig ligeledes over, at nogle vil tage hånd om de syge. Man glæder sig over et velfungerende sundhedssystem og dets personale, der knokler for at redde flest mulige på intensivafdelingerne fra en sygdom, der er betragtelig mindre dødelig, end byldepesten var, men som bider kraftigt fra sig i andre lande end Danmark. I 1600-tallet udsatte læger, sygeplejersker og præster sig for alvorlig dødsfare ved at behandle eller dæmpe de syges symptomer og frygt, men den indsats, nutidens sundhedspersonale lægger for dagen, skal ikke undervurderes. Også de udsætter sig for risici, og må lide afsavn.

Pesten var en grufuld dræber. Coronavirussen har i andre lande end Danmark, der hurtigt indførte forholdsregler, vist sig også at være et særdeles farligt fænomen. Så selvom den ikke er så slem som pesten, er den alvorlig nok. Alligevel sættes den nuværende trussel i perspektiv, når man læser Defoes genre-mæssigt ubestemmelige, men langt hen ad vejen troværdige beskrivelse af pestens dødedans i London tilbage i 1665.

Et bestillingsarbejde

Knap halvandet århundrede inden tragedien i London, huserede sygdommen i de tyske riger. Wittenberg - der var det geografiske udgangspunkt for reformationen, fordi det var dér, reformatoren Martin Luther boede, underviste, skrev og fungerede som præst – blev ramt af pesten den 2. august 1527. En evangelisk-luthersk præst i Breslau skrev til Luther med en anmodning om, at reformatoren udarbejdede et skrift om, hvordan præster skulle forholde sig ved epidemier som pesten. Luther havde rigeligt at se til, dels fordi han generelt var en travl mand, dels fordi han i den aktuelle situation havde valgt at trodse kurfystens ordre om at rejse til Jena, fordi han ville blive og yde sjælesorg for de syge og de frygtsomme. Dog fik Luther på et tidspunkt tid til at skrive sit svar, som han straks lod trykke, fordi det også kunne være andre end breslaupræsten

originaltekster

- antologi (1)
- boganmeldelse (65)
- dagbøger (1)
- digtsamling (22)
- En litterær refleksion (5)
- essay (4)
- eventyr (1)
- fabler (1)
- faglitteratur (9)
- klassikerlæsning (12)
- kortroman (2)
- kunstbog (6)
- lyrik (3)
- noveller (3)
- prosa (5)
- prosadigt (2)
- roman (14)

Sidevisninger i alt

115,958

til gavn.

Ikke skamfuldt at flygte

Selvom Luther selv havde fravalgt flugten, indleder han med at slå fast, at flugt ikke er skamfuldt. De, der er svage i troen, kan frit tage af sted og lade dem blive, der er stærke i troen og tilliden til, at alt former sig efter Guds vilje. Det er kun nødvendigt, at det antal præster, der skal til for at dække det lokale behov, forbliver i byen. Det samme gælder for øvrigt repræsentanter for den verdslige øvrighed og for læger. I modsætning til epidemien i London, hvor borgerskabet i stor stil efterlod deres boliger og ejendom til tyendets beskyttelse, gør Luther opmærksom på, at herskabet og tyendet er bundet af en gensidig forpligtelse, så den ene part ikke bare kan stikke af uden den anden.

Luther opremser en række eksempler fra Bibelen, hvor personer flygtede fra forskellige former for fare. Dermed vil han slå fast, at det hverken er skamfuldt eller syndigt at flygte, og at dem, der gør det, ikke skal hånes eller straffes.

Vis djævelen trods

Selvom Luther – ligesom Defoe - mener, at pesten er sendt fra Gud som en prøve på folks tro, er det dog djævelen, der orkestrerer epidemien.

Djævelen anså man dengang for at være en reelt eksisterende person. I Luthers øjne er det djævelens mål at få flest mulige skræmt, så de dels undlader at hjælpe den syge næste og dels mister troen på Gud. Over for dette griber Luther til den frimodighed, han lærte at omgås Djævelen med under sin tid som munk:

”Fordi vi da véd, at sådan skræk og frygt er Djævelens spil, så skal vi så meget mindre bekymre os om dette, men ham til trods og forargelse fatte mod, vise og drive skrækken tilbage på ham selv og væbne os med en sådan rustning, at vi må sige: Vig bort med din skræk, Satan, og siden det ærgrer dig, så vil jeg, dig til trods, desto før gå til min syge næste for at hjælpe ham.” (s. 20).

Sund fornuft som den bedste medicin

Luther fremhæver Jesu ord fra Matthæusevangeliet (25,40): ”Alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste brødre, har I gjort mod mig”.

Hermed vil han vise, at hjælp til de syge ikke er en overilet handling, men en fordring, som de stærke i troen kan tage på sig. Dog siger han også, at man kan blive lige lovlig grebet af sin tro på, at Gud nok skal hjælpe en igennem, selvom man omgås de smittede. Der findes folk, der ”foragter brugen af lægemidler og ikke undgår de steder, hvor de smitsomme sygdomme er opstået [...]” (s. 27). Men ved en sådan overmodig adfærd frister man Gud. ”For Gud har skabt medicinen og givet os forstand til at forstå kroppen og pleje den, så at den kan være sund og frisk.” (s. 27).

Det var nu så som så med brugbarheden af datidens medicin. Luther led selv af diverse lidelser, som bestemt ikke blev afhjulpel af lægernes kure og medikamenter, men i visse tilfælde blot føjede ekstra smerte til.

Den bedste medicin var nok sund fornuft, og den er Luther heller ikke bleg for at ordinere: ”Og tænkt sådan: Velan, fjenden har med Guds tilladelse sendt os gift og dødelig smitte, så vil jeg da bede Gud, at han vil være og blive os nådig. Derefter vil jeg hjælpe at rense luften. Giv og tage imod lægedom. Undgå steder og personer, hvor man ikke behøver mig, for at jeg ikke skal fordærve mig selv, og dertil måske mange andre ved mig blive forgiftet og smittet, så jeg ved min skødesløshed bliver årsag til deres død. Vil Gud ramme mig, skal han nok finde mig.” (s. 28f),

Luther udstikker dog selv en medicin, der kan være særdeles smittebærende, nemlig gudstjenester og nadver. Under den nuværende krise er kirken lukket for at undgå en øgning af smitterisikoen. Et sådant tiltag var utænkeligt både på Luthers og Defoes tid.

”Hvordan man skal forholde sig ved epidemier” er ikke en flot udgivelse som Hoff & Poulsens udgave af ”Pestens år”, men den indeholder et interessant lille kildeskrift fra en tid, hvor man greb epidemier an på en helt anden måde end i dag – og så er der alligevel visse ligheder mellem dengang og nu, selvom vi ved meget mere om sygdom og vira i dag. Begge dele – både forskelle og ligheder – er interessante.

Egil Hvid-Olsen, april 2020.

Indsendt af Jakob Brønnum

Ingen kommentarer:

Tilføj en kommentar

Angiv din kommentar...

Kommenter som:

connyta (Gooç)

Log ud

Udgiv

Forhåndsvis

Underret mig

[Nyere indlæg](#)

[Startside](#)

[Ældre indlæg](#)

Abonner på: [Kommentarer til indlægget \(Atom\)](#)

Rejse tema. Leveret af [Blogger](#).